Eduskunnan akavalaiset ry 17.9.2021

Tarkastusvaliokunnalle **LAUSUNTO**

K 12/2021 vp Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020

Tarkastusvaliokunta on pyytänyt, että Eduskunnan akavalaiset ry esittää näkemyksensä Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomuksesta, joka koskee Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöstä, toimintakertomusta ja kirjanpitoa sekä hallintoa vuodelta 2020.

Eduskunnan akavalaiset ry yhtyy tilintarkastuskertomukseen siltä osin, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat viraston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Tilintarkastuskertomuksen muuta raportoitavaa -osiossa on tuotu esiin epäiltyjä virkarikoksia koskevat Keskusrikospoliisin käynnistämät esitutkinnat. Tämä on perusteltua. Kun tarkastusviraston tilinpäätös on päivätty 19.2.2021, tarkastusvirastossa ei vielä tuolloin ollut tietoa esitutkinnan käynnistymisestä.

Tarkastusviraston tilinpäätöksen toimintakertomusosassa on raportoitu strategisista vaikuttavuus- ja tulostavoitteista sekä niiden arvioinnista. Oman toiminnan arviointi korostuu erityisesti organisaation muutoksessa. Valitettavasti toimintakertomuksessa kuvatut arvioinnin kriteerit ja varsinkaan käytetyt mittarit eivät kykene tuottamaan sellaista toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta koskevaa tietoa, jota strategian toteutumisen arviointi edellyttäisi. Henkilöstöjärjestöt ovat saattaneet tämän seikan viraston johdon tietoon useita kertoja suunnitteluprosessin eri vaiheissa.

Toiminnallista tehokkuutta koskevan raportoinnin osalta Eduskunnan akavalaiset toteaa, että tarkastusvirastolla on ollut erinomaiset valmiudet siirtyä etätyöhön. Etätyö on eräiltä osin jopa tehostanut tarkastustoimintaa, joskin pitkittyessään se on myös lisännyt työn kuormittavuutta. Kuormitusta lisäsi myös se, että työ jakautui virastossa epätasaisesti, kun toukokuussa 2020 tarkastusvirasto teki yksipuolisesti päätöksen, jonka mukaan virkaehtosopimuksessa sovittuja työaikajoustoja ei sovellettu etätyössä ja eikä virkamiehen viikoittainen työaika saanut ylittää viikkotyöaikaa. Kesän ja syksyn aikana osa työstä tehtiin siksi ”harmaana työnä”, työajan ulkopuolella. Henkilöstöjärjestöjen aloitteesta tämä virkaehtosopimuksen vastainen päätös kumottiin uudella päätöksellä 7.12.2020 alkaen.

Toiminnan tuottavuuden osalta Eduskunnan akavalaiset on kiinnittänyt huomiota tarkastus- ja valvontatoiminnan resursoinnin laskevaan kehitykseen. Tämä on heijastunut paitsi suoritteiden määrään, myös toiminnan taloudellisuuteen niin, että yksittäisen tarkastuspäivän hinta on kohonnut merkittävästi. Kiinnitämme huomiota kuitenkin myös siihen, että palkkakustannusten taso on noussut vuodesta 2018 vuoteen 2020 nähden merkittävästi. Tämä selittynee virastossa 1.4.2019 voimaan tulleella organisaatio- ja johtamisjärjestel-

mäuudistuksella, sillä henkilöstöön kuuluvien virkamiesten palkat eivät ole tuona aikana nousseet yleistä ansiokehitystä nopeammin. Kun henkilöstörakennetta on samanaikaisesti kevennetty, johtoon kuulumattoman henkilöstön kokonaispalkkamenot ovat ennemminkin laskeneet.

Henkilöstön työhyvinvoinnin näkökulmasta vuoden 2020 loppu ja alkuvuosi 2021 on ollut erityisen raskasta aikaa. Toimintakertomuksessa kuvattu henkilöstölle suunnattu VM-Baro kysely toteutettiin tilanteessa, jossa ilmapiiri ei vielä ollut tulehtunut. Silti jo tässä kyselyssä nousi esiin näkemys siitä, että viraston johdon toimintaa ei koettu esimerkilliseksi. Myös kyselyssä esiin tulleet runsaslukuiset havainnot epäasiallisesta käyttäytymisestä ja jopa häirinnästä herättivät huolta, kun selvitystä käsiteltiin henkilöstön kanssa. Kevään 2021 aikana tapahtuneet muutokset tarkastusviraston johdossa ovat antaneet mahdollisuuden arvioida viraston tilannetta ja myös näiden havaintojen syitä aiempaa avoimemmin.

Vantaalla 17.9.2021

Eduskunnan akavalaiset ry

Sami Vuorinen
hallituksen puheenjohtaja